

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.gv.remissvar@regeringskansliet.se

U2025/01015

Betänkandet Skärpta villkor för friskolesektorn (SOU 2025:37)

Förvaltningsrätten anser att betänkandet framstår som väl genomarbetat. Förvaltningsrätten har dock, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på förslagen.

Värdeöverföringsförbud

Det föreslås att ett särskilt beslut om värdeöverföringsförbud ska fattas även vid start av verksamhet (avsnitt 5.7.4). Ett sådant särskilt beslut kan framstå som överflödigt, eftersom ett förbud alltid ska meddelas när ett tillstånd att starta en ny verksamhet ges. Det kan finnas anledning att förtydliga varför ett särskilt beslut om värdeöverföringsförbud ska fattas i dessa fall. Det noteras att mål om beslut om värdeöverföringsförbud vid start av ny verksamhet inte tagits upp i konsekvensbeskrivningen (s. 505).

Undantag från ingripande

I författningskommentaren till föreslagna 26 kap. 10 b § skollagen anges att möjligheterna till undantag från ingripande enligt 26 kap. 12 § skollagen inte ska gälla vid överträdelser som kan leda till sanktionsavgift. Förvaltningsrätten anser att ett sådant undantag från tillämpningen av 26 kap. 12 § skollagen bör framgå av författningstexten och inte enbart av författningskommentaren.

I föreslagna 26 kap. 10 b § skollagen andra stycket anges att en sanktionsavgift inte ska tas ut om det är uppenbart oskäligt. I föreslagna 26 kap. 10 e § skollagen anges att avgiften helt eller delvis får sättas ned om det finns särskilda skäl. Det framstår i någon mån som om bestämmelserna överlappar varandra. I författningskommentaren behandlas förhållandet mellan bestämmelserna (s. 538 och 541–542). Det kan dock finnas anledning att i det fortsatta lagstiftningsarbetet närmare utveckla förhållandet mellan lagrummen för att öka förståelsen av behovet av två separata bestämmelser.

Återbetalning på grund av brott

I betänkandet föreslås att en enskild huvudman ska återbetala kommunala bidrag som använts i brott (26 b kap. 1 § skollagen). Förvaltningsrätten anser att den föreslagna lydelsen är något otydlig och att formuleringen ”använts i

brott” kan tolkas så att det ska vara fråga om att bidraget finansierat brottslig verksamhet. Av författningskommentaren framgår dock att bestämmelsen avser att träffa situationen där de mottagna medlen förbrukats eller från- hänts huvudmannen genom att någon har begått brott, exempelvis för- skingring eller trolöshet mot huvudman (s. 547–548). Förvaltningsrätten anser därför att det bör övervägas om bestämmelsen ska ha en annan lydelse för att förtydliga vid vilka situationer den är tillämplig.

Vidare kan det noteras att det i bestämmelsen inte anges hur omfattande återbetalningsskyldigheten är, till skillnad från andra styckena i 2 och 3 §§ där det anges vad skyldigheten ska avse. Förvaltningsrätten anser att det kan finnas ett behov av att förtydliga bestämmelsen eller författningskommen- taren i denna del.

Återbetalning av tilläggsbelopp

I föreslagna 26 b kap. 3 § skollagen anges att en enskild huvudman som fått tilläggsbelopp är återbetalningsskyldig om huvudmannen helt eller delvis inte har genomfört de stödåtgärder som bidraget beviljades för. En förut- sättning för att återkrav ska kunna göras är alltså att det går att konstatera att bidraget inte har använts till avsedda stödåtgärder. Förvaltningsrätten konstaterar, i likhet med utredningen, att möjligheten att återkräva tilläggs- belopp därmed kan komma att bero på hur tydligt det framgår av beslutet om tilläggsbelopp vilka stödåtgärder bidraget avser. I författningskommen- taren anges att kommunen i beslutet om tilläggsbelopp tydligt bör ange vilka stödåtgärder ersättning beviljas för (s. 550). Förvaltningsrätten anser att detta bör förtydligas redan i lagtext.

Konsekvenser

Utredningens förslag innebär att fler beslut från tillsynsmyndigheterna kommer att kunna överklagas till förvaltningsrätten. Även om det är svårt att uppskatta hur många beslut som kommer att överklagas årligen medför de föreslagna ändringarna en ökad måltillströmning, och därmed en ökad arbetsbörda, för allmänna förvaltningsdomstolar. Förvaltningsrätten ser en risk att utredningen har underskattat den kommande arbetsbördan och kostnaderna till följd av förslagen. I konsekvensbeskrivningen har utredningen utgått från den statistik för kostnad per mål som avser mål- gruppen Övriga mål. Förvaltningsrätten vill därför särskilt uppmärksamma att den målgruppen omfattar ett stort antal mål av enklare karaktär och att de prövningar som aktualiseras med anledning av förslagen i betänkandet i många fall sannolikt är betydligt mer komplicerade. Utöver de mål som nämns i betänkandets konsekvensbeskrivning kan utredningens förslag medföra att även andra mål som domstolen har att pröva enligt skollagen blir mer omfattande och tidskrävande. Förslagen kan därmed antas medföra högre kostnader än vad som framgår av betänkandet. Förvaltningsrätten anser därför att konsekvenserna och kostnaderna för förvaltningsdom- stolarna i högre grad bör tas i beaktande i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Övriga kommentarer

I betänkandet föreslås att fysiska personer inte kan vara huvudmän enligt skollagen. Förvaltningsrätten noterar dock att det i fråga om nedläggning av skolenhet anges i motiven och författningskommentaren som exempel på särskilt skäl för att inte anmäla nedläggning i tid att ägaren till skolan blivit allvarligt sjuk (s. 264 resp. 533). Även vad gäller sanktionsavgift anges som exempel på när ett sådant beslut kan vara uppenbart oskäligt att allvarlig

sjukdom förhindrat huvudmannen att göra rätt för sig (s. 335 resp. 538). Detta bör avse allvarlig sjukdom hos *företrädare för* huvudmannen.

Författningstext

Utformningen av lagförslaget ger anledning till följande korta kommentarer.

I föreslagna 2 a kap. 3 och 4 §§ skollagen används begreppen *långsiktigt* och *på längre sikt* med olika tidshorisonter, fem-sex år respektive två år, enligt författningskommentaren. Det kan ifrågasättas om inte begreppen är för lika för att rymma två så pass skilda tidsspann.

Det bör övervägas om en rubrik bör införas före föreslagna 2 a kap. 21 § skollagen, för att undvika att bestämmelsen faller in under rubriken till 20 §.

Rubriken före föreslagna 2 a kap. 25 § skollagen – Årsredovisning och årsbokslut – framstår som alltför vid i sin innebörd, eftersom den följande bestämmelsen enbart avser verksamhet som bedrivs i kommission. Det kan övervägas om rubriken inte borde ges en mer avgränsad utformning, t.ex. *Redovisning av verksamhet som bedrivs i kommission*.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Gabriella Loman efter föredragning av rådmannen Gustav Forsberg och föredragande juristen Alva Martinsson.

Gabriella Loman

Gustav Forsberg

Alva Martinsson